

Handläggare: Gunilla Schedin
Tfn: 08-508 09 015

Till Norrmalms stadsdelsnämnd

Ej verkställda beslut och domar inom omsorgen om funktionshindrade - yttrande till revisionskontoret

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Mona Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Revisionskontoret har genomfört en granskning av ej verkställda beslut och domar inom omsorgen om funktionshindrade i Stockholms stad. I sin granskning har revisionskontoret särskilt uppmärksammat frågan om kommunalt domstolstrots och risken för att staden ska åläggas sanktionsavgifter på grund av att domar inte verkställts.

Förvaltningen delar revisionskontorets uppfattning om att det är klart otillfredsställande att personer med funktionshinder i vissa fall inte kan erbjudas de insatser och det bistånd de har behov av eller får vänta orimligt länge innan beslut kan verkställas. Som framgår av revisionskontorets rapport är ett av de största problemen att tillgodose behovet av bostad med särskild service. Även inom Norrmalm är detta ett stort problem. Däremot har man till skillnad från vissa andra stadsdelsförvaltningar i nuläget inga svårigheter när det gäller att verkställa beslut om kontaktperson.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom stadsmiljö- och planeringsavdelningen i samråd med vård- och omsorgsavdelningen - beställare.

Bakgrund

Revisionskontoret har under 2003 genomfört en granskning av stadsdelsnämndernas insatser för personer med funktionshinder. Granskningen redovisas i en rapport som remitterats till samtliga stadsdelsnämnder. Yttrandet ska vara revisionskontoret tillhanda senast den 30 april.

Bakgrunden till granskningen är att det förekommer att personer med funktionshinder inte får det stöd de har rätt till enligt lag eller tvingas vänta oacceptabelt lång tid innan beslut om stödinsatser verkställs. I sin granskning har revisionskontoret särskilt uppmärksammat frågan om kommunalt domstolstrots samt risken för att staden kommer att åläggas att betala *sanktionsavgifter* på grund av icke verkställda domar.

Rapporten i sammanfattning

För att motverka domstolstrots infördes 2002 en möjlighet att utdöma *sanktionsavgift* vid underlåtenhet att verkställa ett avgörande från förvaltningsdomstol i ärende som omfattas av socialtjänstlagen (SoL) eller av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Ansökan om sanktionsavgift görs av länsstyrelsen och prövas av länsrätten. Sanktionsavgiften kan fastställas till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor.

Samtidigt infördes även en ändring i kommunallagen om *anmälnings- och rapporterings-skyldighet för revisorer* som innebär att kommunens revisorer ska granska om nämnderna verkställer de domar som gått dem emot. Misstanke om domstolstrots ska anmälas till berörd nämnd.

I revisionskontorets rapport framhålls att Länsstyrelsen i Stockholms län aktivt följer upp att alla domar, som går emot en nämnd, också verkställs. Mot bakgrund av det faktum att man inte alltid lyckas verkställa de beslut rätten fattat är risken således stor att staden kommer att åläggas att betala sanktionsavgifter. Handläggning av sanktionsavgifter är en lång och tidskrävande process som tar omfattande resurser i anspråk. För att undvika onödig prövning av sanktionsavgifter anser revisionskontoret därför att stadsdelsnämnderna i samband med länsstyrelsens uppföljningar utförligt bör redovisa orsakerna till att domar inte verkställts och även eventuella konkreta planer på hur verkställighet ska ske.

Av de fyra fall i staden där frågan om sanktionsavgifter prövats har ett fall lett till fällande dom, i övriga fall har ansökan om sanktionsavgift avslagits. Samtliga fall har gällt frågan om bostad med särskild service. I stadsdelsnämndernas yttranden till länsrätten har man, som orsak till att domar inte verkställts, bl.a. angett att tidsplanerna för nybyggnation försenats eller att den enskilde tackat nej till ett erbjudande. Det fall

som lett till fällande dom gällde Spånga-Tensta stadsdelsnämnd som ålagts att betala en särskild avgift på 250 000 kr. Nämnden har överklagat domen och kammarrätten har beviljat prövningstillstånd.

Enligt revisionskontorets bedömning tyder de fyra fall som varit föremål för prövning av sanktionsavgift dock inte på kommunalt domstolstrots.

Enligt stadens riktlinjer ska stadsdelsnämnden ge avslag på ansökan om insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL om beslutet inte kan verkställas inom *rimlig tid*. Vad gäller beslut om bostad med särskild service anses *rimlig tid* vara inom tre månader. Beslut om avslag ger den enskilde möjlighet att överklaga och revisionskontoret framhåller vikten av att stadens riktlinjer följs.

På regeringens uppdrag följer såväl Socialstyrelsen som länsstyrelserna i vilken utsträckning landets kommuner inte verkställer såväl *beslut* som *domar* enligt SoL och LSS. Socialstyrelsens och länsstyrelsernas senaste uppföljning visade att de beslut som ännu inte verkställts främst rörde kontaktperson men även i hög grad frågan om bostad med särskild service. Med anledning av detta har man föreslagit regeringen att överväga att låta även ej verkställda *beslut* enligt SoL och LSS omfattas av bestämmelserna om sanktionsavgifter.

I samband med revisionskontorets granskning har samtliga stadsdelsförvaltningar besvarat ett frågeformulär bl.a. angående nämndens möjligheter att verkställa *beslut* om bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS. De flesta stadsdelsförvaltningar anser att beslut om bistånd och insatser går att verkställa inom rimlig tid med undantag av beslut om bostad med särskild service och kontaktperson.

När det gäller behovsinventeringar anger de flesta stadsdelsförvaltningar att de regelbundet inventerar aktuella behov och att nämnden generellt har en god planering och framförhållning för att tillgodose framtida behov. Revisionskontoret anser att stadsdelsförvaltningarnas förhållandevis ljusa bild av planeringsläget är överraskande särskilt mot bakgrund av att nästan alla anger att det i nuläget är svårt att verkställa beslut om bostad med särskild service inom rimlig tid. Revisionskontoret framhåller att stadens framtida behov av bostäder med särskild service är stort och att den långsamma utbyggnadstakten gör att det med stor sannolikhet blir svårt att tillgodose behovet inom *rimlig tid*.

Tre stadsdelsförvaltningar har svarat "vet ej" på frågan om nämnden löper risk att bli ålagd sanktionsavgifter. Revisionskontoret anser att en stadsdelsnämnd måste ha sådan kontroll och överblick över verksamheten att risken för sanktionsavgifter går att bedöma.

Revisionskontorets granskning visade vidare att merparten av icke verkställda *domar* avsåg bostad med särskild service och merparten av icke verkställda *beslut* avsåg kontaktperson. Flertalet fall där ansökan om insatser eller bistånd avslagits trots att

behov bedömts föreligga rörde bostad med särskild service. Revisionskontoret anser att stadsdelsnämnderna regelbundet måste följa upp det aktuella läget vad gäller ej verkställda beslut och domar samt ärenden där ansökan avslagits trots att behov bedömts föreligga.

Revisionskontoret bedömer dock att stadsdelsnämnderna inte medvetet förhalar att verkställa beslut men att den enskilde i vissa fall får vänta orimligt länge på att få den beviljade stödinsatsen. Bl.a. påpekas att det inte är rimligt att det finns flera år gamla beslut om kontaktperson som inte verkställts.

Revisionskontoret framhåller att det finns en uppenbar risk för att staden åläggs betala sanktionsavgifter på grund av att bedömt behov av bostad med särskild service inte kan verkställas inom rimlig tid. Utöver att utbyggnadstakten inte motsvarar behovet finns ett stort antal bostäder som inte uppfyller standardkraven för fullvärdig bostad. Revisionskontoret menar att det därför är angeläget för staden centralt att ta ett fastare grepp över planering och utbyggnad av bostäder med särskild service. Frågan om finansiering av driften måste enligt revisionskontoret ingå i den övergripande planeringen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar revisionskontorets uppfattning om att det är klart otillfredsställande att personer med funktionshinder i vissa fall inte kan erbjudas de insatser och det bistånd de har behov av eller får vänta orimligt länge innan beslut kan verkställas. Revisionskontoret har pekat på många väsentliga aspekter på de problem och svårigheter som uppenbart kan bli följden av att de behov som finns inte alltid kan tillgodoses. I första hand drabbar detta givetvis den funktionshindrade själv, i många fall även dennes anhöriga. Det kan också vara frustrerande för handläggande tjänstemän att inte kunna erbjuda den enskilde de insatser och det bistånd han eller hon har rätt till.

Som framgår av revisionskontorets rapport är ett av de största problemen i staden att inte kunna erbjuda bostad med särskild service inom rimlig tid. Detta upplevs också som det stora problemet på Norrmalm.

Inom stadsdelen Norrmalm finns idag sammanlagt 52 personer som beviljats bostad med särskild service varav 39 bor i gruppboendestäder på Norrmalm och 13 i boenden i annan kommun. Bland biståndshandläggarna i innerstadsstadsdelarna bildades i samband med stadsdelsreformens genomförande en s.k. förmedlingsgrupp med uppgift att regelbundet inventera behovet av bostad med särskild service. Förmedlingsgruppen upprättar också en prioriteringslista över de personer där behov av bostad med särskild service aktualiserats. Under de senaste två åren har fem personer på Norrmalm genom förmedlingsgruppens försorg kunnat flytta in i gruppboenden i annan stadsdel.

Inom Norrmalms stadsdelsförvaltning finns för närvarande en person som, i enlighet

med stadens riktlinjer, fått avslag på ansökan om bostad med särskild service eftersom behovet inte bedömts kunna tillgodoses inom tre månader. Beslutet har överklagats. Det finns således risk för att detta i förlängningen kan leda till att nämnden åläggs att betala sanktionsavgift. I övrigt finns inga domar eller beslut som rör insatser enligt LSS eller bistånd enligt SoL som inte kunnat verkställas.

Norrmalms stadsdelsnämnd är en av de fyra stadsdelsnämnder som man refererar till i revisionskontorets rapport och där frågan om sanktionsavgift prövats av länsrätten. Länsrätten avslog dock länsstyrelsens ansökan om sanktionsavgift eftersom man bedömde att beslut om insats kunnat verkställas utan onödigt dröjsmål. Den enskilde hade i det fallet från början erbjudits plats i ett gruppboende i annan kommun men tackat nej till erbjudandet. Efter en tid kunde man dock erbjuda plats i ett gruppboende i annan stadsdel och i detta fall accepterades erbjudandet.

Förvaltningen bedömer att man har en god framförhållning vad gäller framtida behov av bostad med särskild service. Inom ramen för arbetet i innerstadens förmedlingsgrupp har man upprättat en förteckning över personer vars behov av bostad med särskild service kan komma att aktualiseras inom de närmaste tre åren. I de flesta fall rör det sig om barn i tonåren eller unga vuxna som nu bor tillsammans med sina föräldrar.

Av de man nu känner till finns tre till fyra personer inom stadsdelen Norrmalm som under 2004 kan tänkas inkomma med ansökan och som också bedöms ha behov av bostad med särskild service. Därutöver finns fyra till fem personer som inom de närmaste tre åren kan komma att ansöka om bostad med särskild service. Det finns också fyra personer som nu bor i lägenheter som inte uppfyller kraven på s.k. fullvärdig bostad och som kan tänkas ansöka om annan bostad. Hur dessa behov ska kunna tillgodoses är däremot i dagsläget svårt att förutse. Det finns risk för att ansökan kan komma att avslås på grund av att beslut om bifall inte kommer att kunna verkställas inom rimlig tid.

Från stadsdelsförvaltningens sida söker man i samband med planering av all nybyggnation inom stadsdelen alltid framhålla behovet av att det också byggs bostäder med särskild service. I samband den utbyggnad av Sabbatsbergsområdet, som nu kommer att påbörjas, har beslut fattats om att bygga minst två gruppboendestäder med fem boende i vardera, eventuellt i kombination med någon s.k. satellitlägenhet. Även den nybyggnation som kommer att göras på Norra Bantorget kommer att inkludera två gruppboendestäder, även där med plats för sammanlagt tio boende eventuellt kombinerat med någon satellitlägenhet. Samtliga gruppboendestäder beräknas kunna vara klara för inflyttning tidigast under 2006. De gruppboendestäder som nu kommer att byggas inom stadsdelen kommer öka möjligheterna att tillgodose de behov som finns även om det är osäkert hur många platser som kommer att kunna tas i anspråk för de som nu bor inom stadsdelen.

Utbyggnaden samordnas av en för staden central genomförandegrupp. Förvaltningen delar dock revisionskontorets uppfattning om att det är angeläget att

staden centralt tar sådana initiativ att bostäder med särskild service kan byggas ut snabbare.

Vad gäller frågan om kontaktpersoner har Norrmalms stadsdelsförvaltning inte de problem som framkommit i samband med revisionskontorets granskning. Rekryteringen sköts av Katarinahuset, vård- och omsorgsavdelningens enhet för öppen handikapp-omsorg, och i de fall kontaktperson beviljats har beslutet i samtliga fall också kunnat verkställas. I nuläget finns det inga problem vad gäller rekrytering av kontaktpersoner. Det har hittills inte heller varit några större svårigheter att ”behålla” de kontaktpersoner som rekryterats.

Bilaga

Revisionskontorets rapport